

Vrijheidstafelkleed

Maarten Baas ontwierp voor 'de Vrijheidsmaaltijd' een tafelkleed met de namen van alle Amsterdammers erop.

van Tracy Metz

Op een tafelkleed van zestig meter lang passen de namen van alle Amsterdammers. Tegenwoordig, als je er voor kijkt de 780.555 inwoners in een klein lettertype weer te geven en 200000 illegalen met alleen een X aan te duiden.

De bekende Nederlandse ontwerper Maarten Baas maakte op uitnodiging van het Amsterdam Comité een 5 mei in samenwerking met het Textielmuseum in Tilburg een bijzonder tafelkleed. Het comité wil van 5 mei, Bevrijdingsdag, een nieuwe traditie in het leven roepen. Naasta rixen we het einde van de Tweede Wereldoorlog door met elkaar te gaan eten: de Vrijheidsmaaltijd. Met buuren, vrienden, stadgenoten, beminnden én onbekenden. Het tafelkleed, symbool van de nieuwetraditie, wordt 5 mei ingewijd tekenen feestelijk ontbijt op de Dam en zevensde een diner waar aan tal van gemeentelijke hamsterdammers zullen deelnemen. Daarna wordt het tafelkleed in het Amsterdam Museum tentoongesteld. „Kopelijk met wijlenheden en al“, zegt Maarten Baas. „Ik wil laten zien wat van iedereen is gemaakt en hoe kunstenaar hoeft te zijn, maar wat ook niet oppervlakkig is.“

„Lijsten met namen hebben een intrigerende dubbelzinnigheid. Ze kunnen beklemmende of bevrijdend hebben, ze worden met de hand van de tijd en de tijdperk. Het is een manier om de wereld te ordenen en te organiseren.“

moest zowel iets feestelijks hebben als iets beklemmends. Daarom heb ik voor de lange draden van het kleed, de 'kattings' zoals dat in vaktermen heet, ongebleekt katoen gekozen, maar voor de inslag, de dwarsdraden, een goudkleurige lures.“

Baas gebruikte het lettertype Font of the Loom dat zijn studiegenoot van de Design Academy en goede vriend Bertjan Pot toevallig kort daarvoor had ontworpen. Er moesten alleen wat leestekens aan worden toegevoegd, zoals de cedille onder de c of andere accenten die in het Nederlands niet voorkomen. Het lettertype is volgens Pot het eerste font dat gemaakt is om te gebruiken op een weefmachine (in het Engels: loom, vandaar Font of the Loom). „Die grote machines kunnen heel fijn weven, met wel 36 draden per centimeter, dus is het mogelijk om heel gedetailleerd te werken. Ik wilde tot het kleinste programmeerbare deeltje gaan, en daar dan iets groots mee maken.“ Twee jaar geleden maakte Pot een tafelkleed met Wikipedia-teksten die hij op intuïtie koos, over Michael Jackson en Houdini, bijvoorbeeld, over mist en over Wikipedia zelf.

Kleine letters

Er is één belangrijk verschil tussen de manier waarop de twee ontwerpers de nieuwe letter hebben toegepast. Waar Pot de kleine letters juist zo goed mogelijk leesbaar in het stof wilde krijgen, wilde Baas dat de namen pas leesbaar zouden worden als je er dicht bovenop staat. „De kracht van het idee is juist dat de vrijheid aan namen samen een geheel vormen.“ In het TextielMuseum van het Textielmu-

seum in Tilburg staat de weefmachine te stampen. Het is twee weken voor Bevrijdingsdag. „En dit is nog niet eens de helft van de echte snelheid“, zegt Stef Miero, die als senior productontwikkelaar Pot en Baas heeft begeleid bij de technische uitwerking. Het lab werkt veel met kunstenaars, architecten en (mode)ontwerpers, zoals Peter Struycken en Rem Koolhaas en binnenkort Jan Taminiau. Vandaag loopt er een groep studenten rond van de Design Academy. „Wij zijn niet het kopieerapparaat van de kunstenaar, wij reiken mogelijkheden aan“, zegt Miero. „De software van tegenwoordig kan zo veel – en elke keer gaan de kunstenaars met wat verder. Ik vond het geweldig om te zien hoe Bertjan Pot bij het ontwikkelen van deze letters diep in de techniek is gedoken.“

Staan aan de weefmachine kan het menselijke oog onmogelijk de heen en weer razende inslagdraad volgen. Je kunt je alleen verbazen over de snelheid waarmee er over een breedte van 1 meter 70 telkens een rij namen wordt opgebouwd. Op een beeldscherm is te zien welk deel van het computerbestand nu op de machine wordt gemaakt. Wie het weven gadslaat, hoopt dat toevallig, heel toevallig, zijn eigen naam voorbij schiet. Wel komt Israel Baatang voorbij, en Jan Dieters, Hakan El Haddouti, Ming Wang, X, Dick Scholstra, Abdelkarim Abdolrahman en nog honderdduizenden anderen. Maarten Baas: „Dit tafelkleed dat op 5 mei over 60 meter uitgesprekt ligt, is een portret van Amsterdam op dit moment. Al die nationaliteiten, al die kleuren en identiteiten – dat gaat over vrijheid.“

‘Lijsten met namen hebben een intrigerende dubbelzinnigheid’

